

MİRÎ MALI VEYA BEYTÜLMÂL OLARAK SÜLEYMAN ÇELEBİ'NİN MEVLİD'İ

SÜLEYMAN ÇELEBİ'S MEVLİD AS MİRÎ MALI OR BEYTÜLMÂL

İBRAHİM SONA*

Sorumlu Yazar

Öz

Beytülmâl'e yakın anlamalı olan mirî malı, devlet hazinesine, devlete ait aynı nakdî, taşınır taşınmaz tüm mallara verilen addır. Bu terim, edebiyatta millete mal olmuş, millete ait eserler için kullanılabilir. Yunus Emre'nin (ö.1320!) şiirleri, Yazıcıoğlu'nun (ö.1451) *Muhammediye*'si, Fuzûlî'nin (ö.1556) gazelleri mirî malı kabul edilebilecek eserlerdir. Bu eserlerin ilk sırasında, ortaya konulduğu 15. yüzyıldan günümüze kadar varlığını koruyan Süleyman Çelebi'nin (ö.1422) *Mevlid*'i yer alır. Yazılı kültürde *Mevlid*, sözlü kültürde Mevlüt şeklinde yaşayan *Vesiletü'n-Necât*, Türk-İslam dünyasında önemli bir yerdedir. Fetret Devri Bursa'sında kaleme alınan eser, toplumsal birliğin sağlanmasında önemli bir rol üstlenmiştir. İlmî ve irfani yönü olan Süleyman Çelebi, Hz. Muhammed'i içtenlikle anlatarak Türk edebiyatına eşsiz bir eser kazandırmıştır. Sehl-i mümteni örneği olan *Mevlid*, Türk edebiyatında nazım türünü unutturmuştur. Eser, bu türde yazan birçok şair tarafından taklit ve tanzir edilmiştir. Bu çalışmada Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'i yazılı ve sözlü kültür çerçevesinde ele alınmış, millete mal olmuş eserler içerisinde değerlendirilmiştir. Bu çalışmada, *Vesiletü'n-Necât*'ın mirî malı olarak ele alınabileceği üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Beytülmâl, Mevlid, *Vesiletü'n-Necât*, Mirî Malı, Süleyman Çelebi.

Abstract

Mirî malı, which is nearly synonymous with *beytülmâl*, is the name given to the state treasury and all the monetary, movable and immovable assets belonging to the state. In literature, the term is used for works belonging to the nation, or the nation's literary property. Yunus Emre's poems, Yazıcıoğlu's *Muhammediye* and Fuzûlî's ghazals can be considered as *mirî malı*. The first of these works is Süleyman Çelebi's *Mevlid*, which has preserved its importance since the 15th century, when it was first introduced. Known as Mevlid in the literary world and referred to as Mevlüt in oral and folkloric culture, *Vesiletü'n-Necât* holds an important place in the Turkish Islamic world. Written in Bursa during the Fetret Era, the work played an important role in ensuring social unity. With his religious and spiritual sensibilities, Süleyman Çelebi succeeded in bringing forth a unique work in Turkish literature by sincerely describing the Prophet Muhammed. An example of *sehl-i mümteni*, the Mevlid is known as an independent work in Turkish literature which began to take precedence over the genre of verse. The work has been copied and imitated by many poets writing in this genre. In this study, Süleyman Çelebi's Mevlid is discussed within the framework of written and oral culture. The work is evaluated as beytülmâl. In this context, it is emphasized that *Vesiletü'n-Necât* should be considered as mirî malı.

Key Words: Beytülmâl, Mevlid, *Vesiletü'n-Necât*, State Treasury, Süleyman Çelebi.

Araştırma Makalesi / Künye: SONA, İbrahim. "Mirî Malı veya Beytülmâl Olarak Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i". Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 112 (Aralık 2024), s. 323-338. <https://doi.org/10.60163/tkhcbva.1572227>

* Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, E-mail: isona@yildiz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6791-4777.

Giriş

Bir sanatkârın eserini oluşturma sürecindeki en büyük belirsizliklerden biri ortaya koyduğu yapıtın, hedeflediği kitle üzerindeki etkisidir. Tahmin etmenin zor olduğu, beğeni olarak adlandırılabilir bu durum, zamanın akışıyla belirmeye başlar. Sanatçının eserin yazılmasının ardından veya daha sonra takdir görmeleri bununla ilgilidir. Eserinin mükemmeliyetine odaklanan gerçek sanatçı için takdir görmek önem arz etmese de yapıtın, emsalleri arasındaki yerinde, eserinin ne kadar kabul göreceğinde veya etkisinin ne olacağı aynı durum söz konusu değildir. Sanatkâr eğer şairse, şiirinin okunması, sevilmesi, etkileyiciliğine dair belirsizlikler çoğalır. Şiirlerin dillerde pelesenk olması, unutulmaması veya yüzyıllarca yaşama niteliği taşıması şiiri diğer sanat eserlerinden ayırıcı niteliklerdir.

Her toplumun şiir anlayışı farklı olsa da şiire verilen değer konusunda Müslümanların özel bir hassasiyeti vardır.¹ Hz. Muhammed'in, Ka'b bin Zühre'ye (ö.645?) *Kaside-i Bânet Suâd* (Demirayak, 2001, 556) sebebi ile hırka hediye etmesi, merkezine Kur'an-ı Kerim ve sünneti alan tüm İslam topluluklarında şairlerin ödüllendirilmesi geleneğini doğurmuştur. Şiirin, şairin önemsendiği Osmanlı'da da benzer bir durum söz konusudur.

Arap, Fars edebî geleneklerini mezceden, İran edebiyatından büyük ölçüde etkilenen; Arapça, Farsça ve Türkçeyi İslamî gelenek çerçevesinde birbirinden ayrı görmeyen Osmanlı edebî geleneği, başlangıçta tercüme sonrası telif-tercüme, ardından da telif eserlerle kendi sesini on beşinci yüzyılda bulmuştur. Yirminci yüzyıla kadar varlığını sürdüren bu geleneğe şiir sultanları, padişahların yanında özel bir konuma sahip olmuşlardır.² Sözü önemsendiği, şairlerin ayrıcalıklı yere sahip olduğu Osmanlı'da belki de hiçbir imparatorlukla kıyaslanmayacak derecede şair yetişmiştir. Şiirin koruyucusu konumundaki padişahların şiirler yazarak divan tertip etmeleri, şiiri ve sanatı geliştirmiş ve farklı meslekleri icra edenlerin de şiir yazmalarıyla şiir dünyası farklı bir boyut kazanmıştır. Şair olmanın, şiirle uğraşmanın fesahat ve belagat bilgileri gerektirdiği Osmanlı Dönemi'nde takdir edilen, beğenilen, kabul gören şairler ve eserlere dair örnekler Latîfi (ö.1582) ve Âşık Çelebi (ö.1572) tezkirelerinde rastlamak mümkündür:

Üstat bir şair, (Karamanlı Nizamî) şiir meydanına çıktığında diğer şairleri (Şeyhî, Ahmed Paşa) unutturmakta (Canım, 2000, 532); bazı şairlerin şiirleri (Derûnî-i Sâlis) halk arasında yayılarak birçok mecliste okunmakta (Kılıç, 2010, 517); bazıları (Hâkî) zamanında şöhret bulmasına rağmen unutulmakta (Canım, 2000, 243); bazıları (Fikrî) eserleriyle şairler arasında şöhret kazanarak (Kılıç, 2010, 1215); şiirlerine nazireler denmektedir (Kılıç, 2010, 1216). Devirlerinde benzerine rastlanmayacak eserler ise (Refikî) Şeyhî'nin *Hüsrev ü Şîrîn*'i; Hamdî'nin *Yûsuf ü Züleyhâ'sı*; Necâtî'nin *Dîvân*'ı; Mesîhî'nin *Şehrengiz*'i; Deli Birader'in kıt'aları; Sâgarî'nin hezleri ve Refikî'nin terci-bendidir (Kılıç, 2010, 1377). Bu eserlerden bazılarına nazire yazmak mümkün olmadığı gibi (Kılıç, 677) nazire yazmayı denemek de cehalet göstergesi kabul edilir (Canım, 235). Ancak konu dinî türlerde özellikle de Hz. Muhammed'e dair olduğunda durum değişir, O'nu en güzel şekilde anlatabilmek için şairler bir yarış içerisine girer; ancak çoğu zaman kalem, O'nu vasfetmekte yetersiz kalır, ayı ikiye bölen ve su akıtan (Levend, 1984, 134-135) parmağını yazmakta da âcizdir:

1 Bu konu hakkında bkz. İsmail Güleç, *Şiir, Şair ve Peygamber'e Dair* (İstanbul: Ötüken Yay. 2018).

2 Ayrıntılı bilgi için bkz. Tüba İşinsu Durmuş, *Tutsan Elini Ben Fakîrin, Osmanlı Edebiyatında Hamilik Geleneği* (İstanbul: Doğan Kitap, 2009).

Yazmakta kalem barmağunun vasfını âciz

Geh mâhi iki şakk ider ol gâh akıdur mâ³ (Yahya, K1, 44)

Şairler, Hz. Muhammed’i konu edinen, birçok türde eser kaleme almışlardır: Na’t, esmâ-i Nebî, sûre (siyer), mevlid, hilye (şemâ’il-i şerif), ahlâku’n-Nebî, mirâcnâme / mirâciyye, mu’cizât-ı Nebî, gazavât-ı Nebî, hicretü’n-Nebî, vefâtü’n-Nebî, şefâatnâme, bi’setnâme, kırk hadis, yüz hadis, bin hadis, Kaside-i Bürde ve Kaside-i Bür’e tercüme ve tahmisleri (Yeniterzi, 2008, 143) neseb-i şerifler, delâil-i nübüvvetler, münâcât-ı nebîler, salavâtnâmeler, tıbb-ı nebîler... İsmi zikredilmeyen türler de düşünüldüğünde bu çeşitlilik şu şekilde açıklanır:

Dünyada hiçbir peygambere, hiçbir din veya doktrin müessesesine, istisnasız hiçbir şahsa dair, Hz. Peygambere olduğu kadar çeşitli şekil ve türlerde, asırlar boyunca muhtelif eserler devamlı bir tarzda teşekkül etmemiştir...Hz. Peygamberle alakalı bir edebiyatın teşekkülünde ona olan sonsuz ve samimi bir muhabbet ve aşkın tesiri bilhassa rol oynamıştır (Çelebioğlu, 1998, 356-357).

Kesin çizgilerle ayrılması mümkün görünmeyen, bazen içeriğin iç içe geçmiş şekilde karşılaştığı Hz. Muhammed’i konu alan türlerde na’t, hilye, mirâciye, siyer ve mevlid ön plana çıkar. Amaçları genellikle istişfâ ve istimdâd olan bu türlerin Türk edebiyatında beğenilenleri şu şekilde sıralanabilir: Hâkânî Mehmed Bey (Çelebioğlu, 1998, 360; Gökalp, 2012, 344; Koç, 2022, 106; Selçuk, 2015, 91; Coşkun, 2019, 193; Keskin, 2006, 285; Canım, 2016, 84; İsen, 2014, 256) ve Nahîfî’nin hilyeleri (Coşkun, 193; Keskin, 285); Fuzûlî’nin “Su” (Gökalp, 399) Şeyh Gâlib’in “Efendim” (Keskin, 302; Koç, 146) ve Nef’î’nin “Sözüm” redifli na’atları (İsen, 264; Canım, 207; Selçuk, 118); Ganizâde Nâdirî (Canım, 185) ve Nahîfî’nin mirâciyeleri (Gökalp, 383); Veysi’nin “Siyer”i (Gökalp, 435) ve Nâbî’nin “Zeyl-i Siyer-i Veysi”si (Coşkun, 231).

Mevlid türünde akla ilk olarak Süleyman Çelebi’nin *Vesiletü’n-Necât*’ı gelmektedir. Mesnevi dendiğinde nazım şeklinden ziyade Mevlânâ’nın (ö.1273) *Mesnevî-i Manevî*’si hatırlandığı gibi mevlidde de benzer bir durum söz konusudur. Mevlid, bir nazım türüdür ve bu türde birçok eser kaleme alınmıştır. Süleyman Çelebi’nin eseri, toplumsal yaşamda ve belleklerde öyle yer edinmiştir ki mevlid dendiğinde mesneviye benzer bir durum ortaya çıkmış, nazım türü yerine eser akla gelir olmuştur. Her kesim tarafından, ismi geçen tüm eserlerden daha çok bilinmektedir. Hatta Hz. Muhammed anıldığında da ilk olarak dillendirilen eserdir, dense yeridir.

Bu çalışma, *Mevlid*’e dairdir ve Şeyh Gâlib’in *Hüsün ü Aşk*’ındaki *Mesnevî* hakkındaki beyitlerden hareketle kaleme alınmıştır. Gâlib:

Gencînede resm-i nev gözettim

Ben açtım o genci ben tükettim (2018)

Esrârını Mesnevîden aldım

Çaldımsa da mîrî mâlı çaldım (2019)

Fehmetmeğe sen de himmet eyle

Ol gevheri bul da sirket eyle⁴ (2020)

Gâlib, mîrî malı olarak *Mesnevî*’yi görmekte; ondaki mücevheri herkesin anlayamayacağını da eklemektedir. Gâlib’in ifadesiyle, mîrî malı kabul ettiği *Mesnevî*’nin yanında; Süleyman Çelebi’nin eserinin de bu minvalde

3 Kalem, bazen ayı ikiye bölen bazen de su akıtan o parmağını tarif etmede acizdir. (Mehmed Çavuşoğlu, 1977, 20).

4 (Orhan Okay ve Hüseyin Ayan, 2012, 388).

değerlendirilebileceği bu çalışmada tartışılacaktır.⁵

1. Mîrî Malı veya Beytûlmâl:

Mîrî kelimesi sözlüklerde ‘hükûmete ve hazîne-i devlete ait’ (Sami, 2007, 1442; Bahaeddin, 1997, 738) ‘devlet hazinesine ait ve müteallık olan’ (Remzi, 784; Yeğin, 1983, 433) şeklinde geçer. *Resimli Yeni Lûgat ve Ansiklopedi*’de “Beylik” maddesine gönderme yapıldıktan sonra, mîrî hazinesi alt başlığında ‘Vaktiyle maliye hazinesi, devlet hazinesi yerinde kullanılır bir deyimdir’ denilir.⁶ Gövsa ise “Beylik” maddesinde ‘Devlete ait, devlet malı, mîrî; Beylik elbise, beylik bina’ açıklamasını getirir (Gövsa, 262). Pakalın ‘Hükûmet malı yerinde kullanılır bir tabirdir... Hükûmete ait menkul ve gayr-ı menkul her türlü şeyler için kullanılırdı’ (Pakalın, 1983, 542) ifadesinden sonra Sünbülzâde Vehbî’den (ö.1809) bir manzumeyi alır:

Saklama hânene beytü’l-mâli
Eyle sandûkamu andan hâlî

Girmesün kîsene mâl-i mîrî
Olma mes’ûl-i su’âl-i mîrî

Üstühân-pâre-i mâr işte o mâl
Zahmî eîzûn-ter olur hazmî muhâl (Pakalın, 542)

Yukarıdaki beyitler, Sünbülzâde Vehbî’nin nasihatname özelliği gösteren 91 başlıktan oluşan *Lutfiyye*’sinin “Der-men’ Ez-Beytü’l-mâl ü Mâl-i Mîrî” kısmındadır.⁷ “Beytûlmâl ve mîrî malından menetmek hakkında” olarak çevrilecek başlık, iki kelimenin birbirinin yerine kullanıldığını göstermektedir. Bu bağlamda beytûlmâl dair bilgi vermek yerinde olacaktır.

Mal evi, hazine özellikle devlet hazinesi ve maliye dairesi demek olan beytûlmâl, hem maliye işlerinin idare edildiği binaya, hem de devlet maliyesine karşılık gelir. İslam devleti elinde toplanan malların bütününe içeren hazinedir (Mardin, 1979, 591). İslam mali yapısı, Bedir Savaşı’nda elde edilen ganimetler ve esirlerin serbest bırakılmasındaki fidyelerle şekillenmeye başlamış, Hz. Ebubekir’in halifelğinde beytûlmâl ibaresi kullanılmış (Pakalın, 1993, 223), Hz. Ömer Dönemi’nde toprakların genişleyip gelirlerin artmasıyla kurumsallaşma ihtiyacı doğmuştur (Erkal, 1992, 90-91). Sadaka veya zekât; haraç ya da ganâim (ganimetler) ve fey olmak üzere üç kısma ayrılan beytûlmâlde her birinin gelirleri ve giderleri ayrıdır.

Devlet eliyle toplanan zekâtlar sadaka beytûlmâlîne gelir ve Tevbe suresinin 60. ayeti⁸ gereğince sekiz sınıftaki insanlara verilir. Haraç, ganâim ya da humus

5 Süleyman Çelebi *Mevlîdî*’nin mîrî malı olarak adlandırılmasına M. Fatih Köksal’ın çalışmalarında yer verilmektedir. (M. Fatih Köksal, 2011, 36 ve 44); (M. Fatih Köksal, 2022, 50). Ayrıca Süleyman Çelebi’ye isnat edilen eserde de benzer ifadeler yer alır: (Nihal Çağman Türkmen, 2024, 24).

6 İbrahim Alâettin Gövsa vd. *Resimli Yeni Lûgat ve Ansiklopedi*, 4. C, (Tan Matbaası), 1867. 4 ciltten oluşan bu lûgat, üçüncü cildin “lâkerda” maddesine kadar İbrahim Alâettin Gövsa tarafından telif edilmiş, vefatı üzerine de Servet İskit ve Sadun Savcı’nın sekreterliğinde Celal Esat Arseven, Besim Darkot, Mehmet Ali Kağıtçı, Mehmet Zeki Pakalın ve Hakkı Tarık Us tarafından tamamlanmıştır.

7 Evinde devlet malı bulundurma, sandığını ondan uzak tut; kesene devlet malı girmesin, devlet malından sorumlu olma; O mal, yılan kemiğinin parçası gibidir, çok fazla yara açar, nasıl hazmedileceği de bilinmez. Dil içi çevirisi de Beyzadeoğlu tarafından yapılan eser için bkz. (Beyzadeoğlu, 2016, 123).

8 “Sadakalar (zekâtlar) Allah’tan bir farz olarak ancak, yoksullara, düşkünlere, (zekât toplayan) memurlara, gönülleri (İslam’a) ısındırılacak olanlara, (hürriyetlerini satın almaya çalışan) kölelere, borçlulara, Allah yolunda olana, yolda kalana mahsustur. Allah pek iyi bilendir, hikmet sahibidir.” Kur’ân, Tevbe:

kısımında ise harp esirleri, muharebede ele geçen kadın ve çocuklar, arazi ve eşya gelir kısmını oluşturur (Mardin, 1979, 592). Beş parçaya bölünen ganimetlerde 4/5'i askerlerin, 1/5 ise devlete aittir (Mardin, 1979, 592). Fe'ye ise zekât ve ganimet dışında kalan haraç, cizye, gayrimüslimlerden alınan uşur vergisiyle savaş ve barış yoluyla alınan gayrimenkuller ve diğer devlet gelirleri bulunur. Bunu kullanma yetkisi devlet başkanına bırakılmıştır. Devlet başkanı, kamu yararı gereğince bu malları satın nakde çevirebilir, toprakları kiraya verebilir, meyvelikleri ortaklık suretiyle işletebilir (Erkal, 1992, 93-94). İslam devletleri özelinde beytülmalin işlenişinde bazı farklılıklar söz konusu olabilmektedir. Osmanlı'da da kullanılan beytülmal tabiri zamanla yerini hazine-i devlet'e bırakmış, varisi belli olmayan ölenlerin mallarının korunması beytülmal müdüriyetince yerine getirilmiştir. 1908'de bu müdüriyet lağvedilerek görev, mal memurlarına verilmiştir (Pakalın, 1993, 325-326). Beytülmalin lügat ve istilâhî manaları yukarıdaki şekliyle özetlenebilir. Fıkhi boyutları bu çalışmanın konusunu aşacağından kelimelerin toplumdaki algılanışlarını değerlendirmek yerinde olacaktır.

1.1. Beytülmal veya Mîrî Malı Algısı:

Bir kelimenin veya kelime grubunun halk nezdindeki algı ve kullanımı, lügat ve istilâh anlamları kadar önem arz eder. Çoğu zaman gerçek ve terim anlamlar değişikliğe uğramazken bazen bu durum farklılaşabilir: “Yavuz” kelimesinin anlam başkalaşması sebebiyle sözlük anlamından uzaklaşması; Arapçada cem-i mükesser olan bazı çoğul vezinlerin (evlâd, evrâk, evliyâ) Türkçede tekil olarak kullanılması gibi. Arapçadaki çoğul kelimelere Türkçe çoğul ekinin getirilmesi sadece günümüzde değil, 16. yüzyılda da karşımıza çıkar:

Esbâbları hıfzıçün nevbetile yata, biri uyanık olup anları bekleye (Sona, 2012, 231; Direkci, 2013, 112); Mâh-şeker istedi ki eyle ede, subh ‘**uşşâkları** rüsvâ idicidür (Sona, 2012, 322; Direkci, 2013, 190); Ba’zı **edviyelerle** karışdurup tilâ etmek gerekdür (Sona, 2012, 227; Direkci, 2013, 109).

Esbâb gereçler, lazım olanlar; uşşâk âşıklar; edviye ilaçlar anlamlarında olmalarına rağmen *Tütî-nâme*'nin bilinen Türkçe ilk çevirisinde Türkçe çoğul ekleri getirilmiştir. Sadece bir eserden alınan yukarıdakine benzer örnekleri çoğaltmak mümkündür. Kaçalın'ın bu konudaki açıklaması şöyledir:

Okumuşların ağzında bulunan *tebyiz etmek* ve *beyaza çekmek*'i halkın ağzında yaşayan *temize çekmek* ile karşı karşıya getirip *temiz yanlış tebyiz* diyeceksin demek (veya bunları bilmeden *temyiz* ile münasebet kurmaya çalışmak); *kâdî 'asker'* i halkın ağzında yaşayan *kazasker* ile çatıştırıp *kadıasker* diyeceksin demek; *talebe, evliya, eşya* zaten çokluktur *talebeler, evliyalar, eşyalar* denmez demek; *çaydanlık* çaylıklık demektir o hâlde *çaydanlık* yanlış, ya *çaydân* veya *çaylık* diyeceksin demek ve daha bir sürü laf etmek halkın yerleşmiş yerleşmiş duyusunu ve deyişini sarsmaktır (Kaçalın, 2016, 11).

Açıklamadan hareketle Beytülmal ve mîrî malı kullanımlarını değerlendirmek yerinde olacaktır. Yazılı kültürde şairler; beytülmal, mîrî malını şiirlerinde kullanmışlar ve özellikle övdükleri padişahları ve vezirleri devlet hazinesinin sahibi, güçlendiricisi olarak görmüşlerdir.

Behište döndi anun sa 'yi ile beytü 'l-mâl

Ki oldı hep der ü divârı hıst-ı sîm ü zer

(Âşık Çelebi K14/164)⁹

Meşâ 'irü 'ş-Şu 'arâ yazarı Âşık Çelebi, 303 beyitten oluşan çizgidişi (Kurnaz, 1997, 457-470) kasidesinde hâmi/patron konumundaki padişah ve veziri andıktan sonra onların çalışarak beytümâlî cennete döndürdüğünü, kapı ve duvarlarındaki her bir tuğlanın altın ve gümüş hâline geldiğini dile getirmektedir. Arpaemînzâde Sâmî (ö.1734), Şehid Ali Paşa adına yazdığı kasidesinde paşayı beytümâlî himaye edicisi olarak gösterir:

Re 'âyâ-perver ü zâlim-küş ü hâmî-i beytü 'l-mâl

Müzîl-i nâm-ı rişvet muhyî-i dîn-i peyem-berdür (Sami K11/48)¹⁰

Devlet hazinesinin zenginliğini ifade eden beyitlerin zıddı *Ali Emîrî Divanı*'ndadır. Ali Emîrî (ö.1924), Sultan Mehmed Vahidüddin'in (salt. 1918-1922) tahta çıkışı üzerine yazdığı cülûsiyesinde, devlet hazinesindeki nakit yokluğunu, kıtlık ve pahalılığı dile getirir:

Haķ muvaffaķ eylesin lâkin zamân pek tengdir

Nakd-i beytü 'l-mâl mefkûd ortada kaht u galâ (Ali Emîrî K31/5)¹¹

Beytümâlî, şiirlerde yukarıdaki örneklere benzer şekilde ele alınır. Mensur eserler içerisinde Ahmet Cevdet Paşa (ö.1895) tarih ilminin önemini anlatırken beytümâlî de değinir:

Abbassiler Dönemi'nde Hayber'den birkaç Yahudi, ellerinde Hz. Muhammed'den aldıklarını iddia ettikleri kabilelerinin cizyeden muaf tutulduklarına dair bir belge getirirler. Hz. Ali hattıyla ve bazı sahabelerin şahitliğini taşıyan belgeyi Bağdat'a halife Kaim Biemrillah'a sunarlar. Halife, kabilenin vergiden muafliğına hükmetmek üzereyken bilginlerden Ebulkasım bin Mesleme senedin sahte olabileceğini söyler. Bunun üzerine devrin tarihçilerinden Hatîb-i Bağdâdî'ye gösterirler. Hatîb, Hayber'in fethinin hicretin yedinci yılında gerçekleştiğini; senetteki şahitlerden Hz. Muaviye'nin hicretin dokuzuncu senesinde Mekke Fethinde Müslüman olduğunu, Sa'd bin Muaz'ın da hicretin beşinci yılı Hendek'te vefat ettiğini belirterek senedin sahteliğini kanıtlar. Bu kısım şu şekilde tamamlanır: 'Bu cihetle müverrih-i mûmâ-ileyh beytümâlî Müslimînin intifâ'ına [yarar sağlama] sebep olmuştur' (Ahmet Cevdet Paşa, 2022, 19). Tarih ilmi ve bu ilmi bilen bilginler sayesinde beytümâlî fayda sağlanmıştı.

Halk hikâyelerinde ise beytümâlî zarar veren, devletin malını kendi şahsi servetine ekleyen veya devlet arazisine doğru kendi arazisini genişletip daha sonrasında zarar görenlerin hikâyeleri bulunmaktadır. Bunlar sadece halk muhayyilesinde değil, yaşayan kültürde de karşılığı olan bir düşüncedir.

Mîrî malı da atasözlerinde 'mîrî çeşmeden su içme, mîrî malı balık kılıcı gibi boğazda kalır', (Eyüboğlu, 1973, 186-187; Aksoy, 1988, 391) 'mîrî malı deniz, yemeyen domuz' (Eyüboğlu, 1973, 186) şekillerindedir. Mîrî malının insana fayda sağlamayacağı, zarar vereceğine dair yaklaşımın yanında; ondan herkesin kullanabileceği de atasözlerinde ifade edilir. Devlet malı deniz yemeyen domuz

9 Onun çabası ile beytümâlî, bütün kapı ve duvarları altın ve gümüşten tuğlalarla örülmüş cennete döndü (Kılıç, 2017, 70). erişim tarihi: 19.09.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55975.asik-celebi-divanipdf.pdf?0>.

10 Halkı koruyan, zalim öldüren, beytümâlî kollayan, rüşvetin adımı ortadan kaldıran, Hz. Peygamber'in dinine ruh katan... (Fatma Sabiha Kutlar, 2004, 160).

11 Allah, işini rast getirsin ancak zaman çok sıkıntılıdır: beytümâlî nakdi yok, kıtlık ve pahalılık ortada(-dır). (Yazar ve Aslan, 2020, 324).

ibaresinin devlet malının karşılığının mîrî malı olması dikkate değerdir. Bu cümlede her ne kadar devlet malına dair aksi bir söylem görünse de yemeyen domuz kısmını yiyen domuz olarak da düşünmek mümkündür. Çünkü Müslüman coğrafyasında besicilikteki hayvanlardan olmayan hınzır, yabanidir ve ekili dikili alanlara verdiği zararla bilinir.

1.2. Mîrî malı veya millete mal olmuş eserler:

Edebî eserler söz konusu olduğunda mîrî malı kavramı değişiklik göstermektedir. Mîrî malı, devlet hazinesini ifade etmesinin yanında milletin bütün bireylerinin haklarının olduğu mallara da karşılık gelmektedir. Edebî eserlerde herkese mal olmuş metinleri bu çerçevede düşünmek mümkündür. İstiklal Marşı'nı *Safahat*'a almayan Âkif'in (ö.1936) yorumu şu şekildedir:

İstiklal Marşı... O şiir bir daha yazılamaz. Onu kimse yazamaz. Onu ben de yazamam. Onu yazmak için o günleri görmek, o günleri yaşamak lazım. O şiir artık benim değildir. O, milletin malıdır. Benim millete karşı en kıymetli hediyem budur (Edib, 1962, 164).

Mehmed Âkif'in "O, milletin malıdır" ifadesi mîrî malı veya beytülmâlî akla getirmektedir. Âkif'in sözlerinin bir diğer yönü ise yaşananların en iyi şekilde anlatılması veya milletin ruhî hâletinin en iyi şekilde kavranması, duygulara tercüman olacak şekilde ifade edilmesidir. Bu durum, eserlerin millet tarafından kabulünün olmazsa olmazlarından. Benimsenmenin temel şartı, duygu yoğunluğunun en iyi şekilde ifade edilmesidir. İstiklal Marşı'nın yazıldığı dönem düşünüldüğünde eser-dönem-ortam diğer deyişle eser-zaman-mekân birlikteliği net bir şekilde ortaya çıkar. Klasik edebiyat dönemine bakıldığında, 'devrinin siyasî bunalımını gözler önüne seren, tasavvufî anlayışı yanında sosyal hayatın tezahürlerini mücerret ve mecazî bir üslupla ele alan asrının veya asırların şairi' Yunus'u (Tatçı, 1997, 28) ve şiirlerini; 'eser ve müellifi hemen her devirde takdir edilip hürmet görmüş olan' (Çelebioğlu, 1996, 85) Yazıcıoğlu Mehmed'in 'Muhammediye'sini ve yaşadığı asırda şöhreti İstanbul'a kadar yayılan ve tanzir edilen, sonraki asırlarda da sadece Osmanlı edebiyatında değil bütün Türk edebiyatında etkisini bırakmış' (Mazıoğlu, 1956, 33) Fuzûlî ve şiirlerini Türk edebiyatında millete mal olmuş şahsiyetler ve eserler olarak görmek mümkündür.¹²

Âkif'in sözlerindeki önemli noktalardan bir diğeri de "*Onu kimse yazamaz. Ben de yazamam*"dır. Bu söz, kudemanın sehl-i mümteni örneği veya tanziri mümkün olmayan şiir tabiriyle uyumaktadır. Sehl-i mümteni, kolay görüldüğü hâlde benzeri ortaya konulmaya çalışıldığında tanzirinin¹³ mümkün olmadığı eserler için kullanılan bir ibaredir. 'Sehl-i mümteni kolayla zorun bir sentezidir. O, sade ve düz anlatıma dayanması nedeniyle ortaya çıkarılması kolay gibi görünür. Ancak, kolay sanıldığı için taklit edilmeye kalkıldığında yoğun ve özgün anlatımdan, dilin usta kullanımından dolayı taklit edilemez, benzeri söylenemez.' (Mengi, 2000, 63). Türk edebiyatında sehl-i mümteni' dendiğinde akla ilk gelen eser, Ziya Paşa'nın (ö.1880) *Harâbât*'ta belirttiği gibi Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'idir (Mevlevi, 1973, 133).

12 Millete mal olmuş eserler denilince çerçevenin çok geniş olduğu bilinen bir gerçektir. Klasik edebiyatta, halk edebiyatında, yeni Türk edebiyatında; ayırım yapmadan tüm Türk edebiyatında birçok eser, bu kapsam altında düşünülebilir. Konumuz Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'i olduğu için birkaç eser vermekle yetinilmiştir.

13 Tanzir, bir şiirin anlam ve şekilce benzerini yapma demektir. Nazire, cevap gibi farklı isimleri de olan tanzir geleneği hakkındaki ayrıntılı bilgi için bkz. M. Fatih Köksal, *Sana Benzer Bir Güzel Olmaz, Divan Şiirinde Nazire*, Ankara: Akçağ Yay. 2006.

*Manzûm o menâkıb-ı mukaddes
İsbât-ı kemâl için ana bes
Bilmem ne suhandır ol suhanlar
Âşüfte olur hep işidenler
Yâ Rab o ne sûziş ol ne sözdür
Sûretde egerçi sâde düzdür
Aşk u suhan anda müctemi'dür
Başdan başa sehl-i mümteni'dür
Dört yüz seneden beri efâzıl*

Bir söz demedi ana mümâsil (Ziya Paşa, 1291, 3; Karaduman, 2011, 54-55)

Paşa'nın ifadesindeki *Mevlid*'in sehl-i mümteni örneği olması, fazilet sahiplerinin ona benzer bir söz diyemedikleri, fazilet sahiplerinin onu tanzir etmeye çalışmalarına rağmen hâlâ *Mevlid*'e eş bir eser yazılmayışı dikkate değer tespitlerdir.

2. Süleyman Çelebi *Mevlid*'i

1402 Ankara Savaşı ile Anadolu'da başlayan karmaşa 1413'e kadar devam etmiştir (İnalçık, 2016, 139-149). Yıldırım Bayezid'in oğulları arasındaki mücadeleler, her beyliğin kendi başına hareketi, istikrarın sağlanmasını engellemiştir. Karmaşanın diğer bir deyişle fetretin sonlandırılması sadece yöneticilerin çabasıyla değil; havas veya avam olsun toplumun her bireyinin katkısıyla gerçekleşmiştir. Osmanlı'nın ilmî ve irfânî kesimi, Hz. Muhammed'in sevgisi çerçevesinde birliği sağlamayı düşünmüşlerdir. Bu farkındalığın bilinen ilk örneklerinden biri, Süleyman Çelebi'nin *Kitâbu Vesîleti'n-Necât fi Mevlîdi Eşrefi'l-Mevcûdât*'ıdır (Köksal, 2022, 24). İmam olması sebebiyle ilmî yönü bulunan, anlaşılır olmanın önemini bilen Süleyman Çelebi, Türkçenin birleştirici gücüyle, Hz. Muhammed'i içtenlik ve samimiyetle anlatarak siyasî ve toplumsal birliğin sağlanmasına en büyük katkılardan birini yapmıştır.

Süleyman Çelebi'nin irfânî yönü Vassâf'ın ifadesiyle Emir Sultan (ö. 1429?) sebebiyledir:

Emir Sultân Hazretleri'nin berekât-ı hüsn-i nazar ve terbiyeti ile perverde olarak hayli zamân tarik-i mücâhede ve riyâzette bir kat daha kesb-i kemâl ve irfân eyledikten sonra nâ'il-i hilâfet olmuş ve ricâlu'llâh silsilesine girmiştir. Şeyhinin emriyle Bursa'da kâ'in Ulu Cami-i şerifte imâmet hizmetini der-'uhde eyleyip, âhir ömürlerine kadar bu hizmet-i mukaddeseyi hüsn-i ifâyâ hasr-ı gayret eylemiştir (Vassâf, 2022, 99).

Vassâf, Çelebi'nin Emir Sultan müritlerinden olduğunu, ondan hilafet aldığını ve Ulu Cami imamlığına onun emriyle geldiğini belirtir. Vassâf'ın görüşünü destekleyen, Çelebi Dönemi'ndeki Bursa'nın tasavvufî muhitidir. Çünkü Emir Sultan, Somuncu Baba (ö. 1412) o dönemde Bursa'dadır ve Emir Sultan'ın müritlerinin mevlid yazma temayülü söz konusudur (Eroğlu, 2011, 16-18; Kütük, 2018, 88-89). Zikirlerde okunan, müritlerin cezbesini arttıran şiirlerin varlığı, on dokuz *Mevlid* nüshasında makamların nüshaların kenarına yazılması, makamlarda bir uyum olması (Benlioğlu, 2022, 205) Çelebi'nin eserini yazarken besteli şekilde düşündüğünü de göstermektedir.¹⁴

14 *Mevlid* bestecilerinde Sinaneddin Yusuf (ö. 1565), Sekban (XVII. Yy) isimleri ile karşılaşılmaktadır (Nuri Özcan, 2008, 487).

Evlerde, camilerde, devlet destekli törenlerde okunan *Mevlid*'in bir diğer yönü ise *Kaside-i Bürde* ile olan ilişkisidir. Türk dünyasında besteli şekilde okunan Ka'b bin Zühayr'in ve Bûsîrî'nin *Kaside*'leri ile *Mevlid* arasında her ne kadar net bir ilişki görünmese de Süleyman Çelebi'nin bu eserleri bilmeme ihtimali çok azdır. Şefaât arzusu yanında, bu eserlerin nazirelerinin Türk edebiyatında hatırı sayılır derecede olması, mevlid yazarlarının bahsi geçen eserlere benzer bir metin koyma isteği olduğunu düşündürmektedir.¹⁵

Mevlid, tekke ve medrese kültürünün zirveleri Emir Sultan, Somuncu Baba, Molla Fenârî gibi âlim ve âriflerin yaşadığı, fetret devri karmaşasının merkezindeki Bursa'da, ilmî ve irfânî yönü olan Bursa Ulu Camii imamı Süleyman Çelebi tarafından yazılmış, toplumsal ve siyasi bölünmüşlüğün ortadan kaldırılmasına hizmet etmiş bir eserdir. Duru bir Türkçe ile yazılan *Mevlid*, İslam'ın Peygamberi Hz. Muhammed sevgisinin içten ve derinden hissedildiği bir eserdir. Ulu Cami'deki peygamberler arasında fark olmadığını iddia eden vaizle çıkan tartışma, Süleyman Çelebi için esere başlama ve tarafını belli etme vesilesi olmuştur, demek yanlış olmayacaktır.

2.1. Mîrî Malı veya Millete Mal Olmuş *Mevlid*

Devlet malı, devlet hazinesine ait malların tamamı anlamındaki mîrî malına iki yaklaşım söz konusudur: Birincisi mîrî maldan istifade edildiğinde alan kişi mutlaka zarar görür. Bunun temelinde devlete ait mallarda milletin her bireyinin hakkının olması düşüncesi vardır. İkincisi mîrî malının milletin olması sebebiyle ondan herkes istifade edebilmesidir. İki yaklaşımda da dikkat çeken unsur, mîrî malında ya da devlet hazinesinde küçüğünden büyüğüne, gencinden yaşlısına herkesin hakkının olmasıdır.

Söz konusu edebiyat olduğunda hedef kitle önem kazanır. Nazım ve nesir iki mecrada ilerleyen edebiyatta sanat için sanat, toplum için sanat tartışmasının merkezinde avam ve havas ayrımı söz konusudur. Millete ait veya mîrî malı eser dendiğinde bu ayrımı aşan herkese hitap eden eserler akla gelmelidir. Bu bağlamda mîrî malı olarak düşündüğümüz *Mevlid*'i yazılı ve sözlü kültür çerçevesinde açıklamaya çalışacağız.

2.2. Yazılı Kültürde *Mevlid*

1. Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'i, bütün kaynaklarda sehl-i mümteni yani kolay görünüp benzerinin ortaya koyulması mümkün olmayan eser olarak gösterilir. Eserleri kıymetli kılan ibarelerden biri olan sehl-i mümteni eserin niteliğine dair bir tespittir ve geçmişten günümüze tüm araştırmacılar bu konuda hem-fikirdir.

Süleyman Çelebi'nin eseri yüzlerce yıldır beğenilip okunan, çoğaltılan, etrafında edebî ve dinî bir gelenek tesis esen, çok az Türkçe edebî metne nasip olan bir hüsnükabulle ibadet mahallerine kadar giren, farklı lisanlara çevrilip kendisinden sonra yazılan mevlidleri de derinden etkileyen bir sehl-i mümteni harikasıdır (Kütük, 2016, 28).

15 *Mevlid* kutlamaları sırasında Hz. Peygamber'in doğumunu anlatan ve bu vesileyle medhini de içeren ve genel olarak mevlid, Kuzey Afrika'da ise mevlidiyye (çoğ. mevlidiyyât) diye anılan şiirler okunmaktadır. Bunların en meşhurları arasında Arap dünyasında ashaptan Ka'b b. Zühayr'in in *Kasidetü'l-bürde*'si, Muhammed b. Said el-Bûsîrî'nin (ö. 695/1296?) aynı adla da anılan *el-Kevâkibü'd-dürriyye fi medhi hayri'l-beriyye ve el-Kasidetü'l-hemziyye*'si ile Şemseddin İbnü'l-Cezerî'nin (ö.833/1429) *Mevlidü'n-nebî*; Cafer b. Hasan el-Berzencî'nin (ö.1179/1765) *İkdü'l-cevâhir*'i (*Mevlidü'n-nebî*), Türk dünyasında ise Süleyman Çelebi'nin *Vesiletü'n-Necât* adlı Türkçe mevlidi anılabilir (Ahmet Özel, 2002, 243).

2. *Mevlid*, Hz. Muhammed’i konu alan Türkçe yazılmış ilk eserlerdendir. Nazire geleneği düşünüldüğünde kurucu (Kemikli, 2023, 49-60) veya zemin olarak düşünülecek *Mevlid*’e birçok nazire yazılmıştır.

Mevlit edebiyatımızda bilhassa Süleyman Çelebi’nin tek eseri *Vesiletü’n-Necât*’taki eşsiz üslubu diğer mevlit şairlerini gölgede bırakmaya yetmiştir. Çelebi, bu üslup şaheseri ile nazire edebiyatımızda en çok tanzir edilen şairlerin başında yer almıştır. Kendinden sonra kaleme alınan hemen her mevlit türü eser, bir anlamda *Vesiletü’n-Necât*’a nazire niteliğindedir (Eroğlu, 2010, 137).

3. *Mevlid*, yazılı kültürde en çok yazma nüshası bulunan eserlerin başında gelir. Hemen hemen bütün kütüphanelerde nüshalarına rastlamak mümkündür.

Bütün mevlidlerin bilinen nüshalarını bir tarafa koysak yine de açık farkla Süleyman Çelebi nüshaları öne çıkar. Herhalde araştırılsa dünyada en fazla el yazması nüshası bulunan Türkçe eser de Süleyman Çelebi mevlidi çıkar (Köksal, 2016, 152-153).

Yayımlanmış kütüphane katalogları incelendiğinde Mehmet Fatih Köksal Kütüphanesi’nde 28 (Köksal vd. 2018, 287-391-417); Makedonya Kütüphaneleri Türkçe Yazmalar Kataloğu’nda müstakil ve yazmalar içerisinde 16 (Aydemir ve Hayber, 2007, 40, 88, 94, 146, 214, 256, 283, 348, 352, 360-1, 412-3, 420, 440, 580); Suna Kıraç Kütüphanesi’nde 13 (Özyıldırım, 2018, 111, 173, 191, 194-5, 197, 232, 241, 248, 288, 334, 348, 385); Topkapı Sarayı’nda müstakil ve yazmalar içerisinde 5 (Karatay, 1961, 92,93, 357, 359); İstanbul Araştırmaları Enstitüsü’nde 4 (Kut vd. 2014, 273-275); Macar Bilimler Akademisinde 1 (Parlatır, Hazai, 2007, 61), Mevlânâ Müzesi’nde 1 (Gölpınarlı, 1967, 117) Süleyman Çelebi *Mevlid*’i ile karşılaşılır.

4. Osmanlıca basma eserlere bakıldığında da durum pek farklı değildir. Süleyman Çelebi *Mevlid*’i defalarca basılmıştır. Seyfettin Özege Kataloğu incelendiğinde 1853 ve 1928 yılları arasında basım tarihleri belli ve belirsiz olan 30 bunları harfle mi sayıyla mı vereceğiz, birlik olsun basma nüsha bulunmaktadır (Özege, 1975, 1131-1132).

5. Bir şiire ya da bir eserin tamamına yazılabilen nazireler; beğenme, hayırla hatırlama veya zemin metinden daha iyisini ortaya koyma amaçlı kaleme alınırlar. Hiçbir mevlid metninin Süleyman Çelebi’nin eserini geçtiğini söylemek mümkün değildir. Birçoğu da Süleyman Çelebi *Mevlid*’inden bazı beyitleri eserlerine almışlardır. Mazioğlu’nun *Mevlid* çalışmalarında ulaştığı sonuçlardan biri bu konuyla ilgilidir:

Yine kimi yazarlar Süleyman Çelebi’nin pek çok etkisinde kaldıkları ve onun *Mevlid*’inden beyitler aldıkları halde yeni bir *Mevlid* ortaya koymuşlardır. Bu niteliği taşıyan mevlidlerde yazarların dili Süleyman Çelebi’nin dili gibi sade ve güzeldir (Mazioğlu, 2009, 370).

Mazioğlu’nun ifadesinden mevlid yazar şairlerin *Mevlid*’den parçalar almakta herhangi bir çekince taşımadıkları anlaşılmaktadır. Bu durumu Köksal şu şekilde yorumlar: ‘Süleyman Çelebi’nin ve eserinin tesiri o kadar yoğundur ki, pek çok mevlid müellifi, ... eserlerine ondan aynen alınmış beyitleri de aktarmışlardır. Kimilerinde bir iki, kimlerinde onlarca beyit tutarındaki bu “alıntılar” bazı eserlerde âdetâ Süleyman Çelebi’yle müşterek mevlid yazmış dedirtecek nispettedir’ (Köksal, 2011, 44).

Şiir terimlerinden tazmin de benzer bir şekildedir. ‘Başka bir şairin bir mısramı yahut bir beytini söz arasında îrâd etmek olan tazminde tazmin edilen mısra, yahut beytin kailine işaret edilmek şarttır.’ (Mevlevi, 1973, 150-151) Tazminde beğenilen bir şairin bir mısraı veya beyti alınır. *Mevlid* dendiğinde akla ilk gelen isim Süleyman Çelebi olduğu için diğer mevlid şairlerinin ondan beyit veya beyitler alması doğaldır.

Çelebi'nin adının anılmaması ise eserinin popülerliğine ve herkes tarafından bilinir olmasına binaendir. Köksal, bu çalışmanın konusunu oluşturan bir yorum getirmektedir: 'Pek çok mevlid yazarı "mîrî malî" kabul ederek eserlerini ondan alınmış beyitlerle doldurmaktan imtina etmemişlerdir' (Köksal, 2022, 50). Diğer şairlerin, eserin herkes tarafından bilinmesi sebebiyle Süleyman Çelebi'nin ismini anmaya gerek duymadan *Mevlid*'den beyitler almaları edebiyattaki mîrî malına birebir uymaktadır.

6. Diğer mevlid yazarları sadece beyitler almakla kalmamışlar, Süleyman Çelebi'nin mesnevi şeklini, aruzun fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün remel bahrini, her bölümün ardından gelen tasliye beyitleri kullanımını da takip etmişlerdir.¹⁶ Hz. Muhammed'e salavatı bir vesile kılan,

Haşre dek ger dinilürse bu kelâm

Nice haşr ola bu olmaya tamâm

Ger dilersiz bulasız oddan necât

Işkıla derdile eydün es-salât

beyitleri bölüm sonlarında tekrar etmektedir. *Garîbnâme* ve *Muhammediye*'de de rastlanılan, benzer tekrar beyitleri birçok mevlid metninde "*Ger dilersiz bulasız âlî makâm / Aşkıla virin salât ile selâm*" veya "*Ola bed'ü hatmi her hayru'l-kelâm / Cân u dilden es-salâtü ve's-selâm*" gibi birçok şekillerde bulunmaktadır (Eroğlu, 2010, 129-130). Ahzab Suresinin 56. ayetine¹⁷ dayandığını düşündüren tasliye beyitleri, içerisindeki salavatlarla hem okuyucuya hem de yazana sevap kazandırmak amaçlı düşünülebilir.

7. *Mevlid* Türkçe metinler içerisinde Yunus Emre şiirleri yanında şerhleri yapılan nadir eserlerdendir. Bilindiği üzere kültürümüzde şerhler, özellikle Farsça ve Arapça eserlerin daha iyi anlaşılması için yapılmaktadır. *Mevlid* şerhleri eserdeki hassas noktaların açıklanmasına yöneliktir. Hüseyin Vassâf'ın *Gülzâr-ı Aşk*'ı, Cabbarzâde Mehmed Ârif Bey'in *İzâhu'l-Merâm alâ-Vilâdeti Seyyidi'l-Enâm*'ı, Haşim Veli'nin *Esrâr-ı Mevlidü'n-Nebî*'si (Yılmaz, 2022, 144) ve Milli Kütüphane 578 numarada kayıtlı *Şerh-i Mevlid-i Şerîf*'tir (Kaplan, 2012, 113-114).

8. Süleyman Çelebi *Mevlid*'inin sadece Türkçeye etkisi söz konusu değildir.¹⁸ Mevlidin Arapça, Boşnakça, Arnavutça, Gürcüce, Çerkesçe, Rumca, İngilizce ve Almanca tercümelerinin olması çerçevenin genişliğini gösterir niteliktedir.¹⁹ Bu noktada, *Mevlid*'in evrensel nitelik kazanan bir eser olduğunu söylemek de yanlış olmayacaktır.

9. Mevlid geleneği, güncel edebiyatta da hâlâ varlığını korumaktadır. Özellikle klasik geleneği devam ettiren Azerbaycan şiirinde mevlid türünde eserler kaleme alınmaktadır:

Araştırdığımız dönem Azerbaycan edebiyatında klasik nazım şekillerinin neredeyse her birinde edebî örnekler verilse de yoğunluk gazel ve kaside nazım şeklinde görülmektedir. Diğer klasik edebî türlerde de eser veren Azerbaycan şairleri münacat, na't, mersiye, hiciv, mevlid, bahariye, seyahatname ve hazaniyeler kaleme almışlardır (Musalı, 2023, 816).

16 Tasliye beyitleri vasıta, nakarat, tekrar, salat, salat-selam beyti şeklinde de isimlendirilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. (Kütük, 2018, 97).

17 Hz. Muhammed'e salat getirmek konusunda bkz. (Kamil Miras, C. 11, 1991, 161-165).

18 Bu etkiyi detaylı şekilde anlatan çalışmalardan biri Okiç'e aittir: (M. Tayyip Okiç, 1976, 36-37).

19 Bu çeviriler için bkz. *Mevlid Külliyyâtü Süleyman Çelebi Vesiletü'n-Necât ve Tercümeleri*, Ed. Bilal Kemikli, C.1, 2. bs. Ankara: DİB Yay. 2016, 107-380.

10. *Mevlid* nüshalarının bazılarında makam isimlerinin bulunması, dikkat çeken bir diğer bir özelliktir. 19 makamlı nüshayı tespit eden Benlioğlu şu kanıya varır: “Tıpkı Mevlid metninin zaman içinde ve yazmalar özelinde çeşitlenmesi durumu gibi icrayı yansıtabilecek birer veri olan makam kayıtlarında da hâkim olan yapı çeşitliliğidir. Fakat temel noktalarda yazmalar arasında azımsanmayacak bir uyumun varlığı söz konusudur.” (Benlioğlu, 205). *Mevlid*'in farklı bestekârlar tarafından bestelenmesi, merasimlerde okunduğunu gösterir. Bunu, sözlü kültür çerçevesinde düşünmek de mümkündür.

2.3. Sözlü Kültürde Mevlid

1. *Mevlid*'in sözlü kültürün bir parçası olduğunu gösteren önemli delillerden biri halkın dilinde Mevlüt hâline döndürülmesidir. Gerçek ve ıstılahî şekliyle Mevlid, Türkçede Mevlüt'e dönüşmüş; üstelik birçok yazmada دولوم şeklinde yazıldığına (Köksal, 2023, 52) da şahit olunmuştur. Çoğul Arapça kelimelere çoğul Türkçe ekinin getirilmesine benzeyen bu durum, halkın yerleşmiş, yerleşmiş duyuş ve deyişle ilgilidir.

2. Halkın arasında yüzyıllardır bilinen ve saygı gösterilen törenlerden biri mevlüt törenleridir. Günümüzde de bir şekilde neredeyse halkın tamamına yakını mevlüt - mevlüt ibaresiyle karşılaşmış, bir şekilde bu törenlerden birine rast gelmiştir. Halkın arasında eser ve yazar hakkında bilgi sahibi olma oranında da Mevlid ilk sıralarda gelmektedir. 2008 yılında yapılan bir çalışmada “*Mevlid*'in müellifi/ yazarı hakkında yeterli bilgiye sahibim” sorusuna sadece %19,5'u hiçbir bilgim yok cevabını vermiştir. Bu da %81,5'luk bir oranda bilgi sahibi olduğunu göstermektedir (Hökelekli, 2010, 372).

3. Halkın arasında düzenlenen mevlüt törenleri, özellikle doğum, sünnet, düğün ve ölüm törenlerinde gerçekleştirilmektedir. Kadınlar arasında okunan mevlütte kadın kariler; camilerde veya törenlerde düzenlenenlerde ise imam, müezzin, din adamları mevlüdü makamlı bir şekilde okur.

4. Osmanlı'da vakıfların mevlid törenleri için özel bir bütçe ayırdığı görülmektedir. İstanbul ve Bursa başta olmak üzere Anadolu'nun birçok şehrinde kurulan vakıfların hiç de azımsanmayacak bütçesi mevlid merasimlerine tahsis edilmektedir (Hızlı, 2010, 43-50).

5. Devlet destekli törenler her ne kadar günümüzde düzenlenmese de “Mevlid Alayı” adı verilen törenler Osmanlı'da 16. yüzyıldan itibaren önemli bir yerdedir. Kanuni Sultan Süleyman (salt. 1520-1566) Dönemi'nden başlayarak III. Murad Dönemi'nde tamamen resmîleştiği genel kabuldür (Şeker, 2004, 479). Günümüzde Şeb-i Arus'a benzetilecek mevlid alayları Osmanlı'da avam, havas ve devlet yöneticilerini bir araya getiren yegâne törenlerdendir. Sistemli bir şekilde düzenlenen ve İstanbul'un büyük camilerindeki törenlerde devlet erkânı hazır bulunmuştur.

6. Törenlerde okunan *Mevlid* beyitlerinin tamamı Süleyman Çelebi'ye ait değildir. Özellikle “Merhaba” faslı, Ahmed adlı bir şairden alınmıştır (Levend, 2016, 419). Sözlü kültürde varlığını sürdüren *Mevlid*'e, yazılı kültürdekine benzer şekilde eklemeler yapılmıştır. Güvercin, Geyik, Kesikbaş Destanı gibi eserler yazma nüshalara eklendiği gibi törenlerde okunan mevlütte de farklı şahsiyetlere ait beyitlere rastlanabilmektedir.

7. Türk kültür ve edebiyatının kırkambarı cönklerde (Sona, 2016, 65) *Mevlid*'den parçalar bulunmaktadır. Özellikle halkın okuyan kesimi imamlar ve müezzinlere ait

dinî içerikli cönklerde karşılaşılan *Mevlid* metinleri, din adamlarının unutmamak ve gerektiğinde açıp bakarak okumak amacıyla halkın defterleri kabul edilen cönklerle kaydedilmiştir.

8. Çocuklara “Mevlüt” isminin verilmesi, “Mehmetçik”e yani Muhammedçik’e benzetilebilir. Bu durumu, Hz. Muhammed’e verilen kıymetin göstergesi olarak saymak mümkündür.

Çocuklarımıza verdiğimiz “Mevlüt” isminin sebeplerinden biri de her hâlde bu büyük eser ve onun ilham ettiği düşüncelere bağlanmalı. Sanıyoruz bütün İslam coğrafyasında çocuklarına “Mevlüt” ismini bu kadar fazla veren ikinci bir millet mevcut değil. “Mevlüt” ismi de aynen “Mehmetçik” ismi gibi Türk milletinin Peygamberine muhabbet ve bağlılığının bir nişanesi olarak vücut bulmuştur demek yanlış olmaz kanaatindeyiz.²⁰

Sonuç

Mîrî malı, milletin her bir ferdinin üzerinde hakkının olduğu devlete ait taşınır taşınmaz aynî ve nakdî tüm mallara denir. Edebiyatta ise bireysellikten çıkarak herkese ait millete mal olmuş eserler için kullanılabilir. Süleyman Çelebi’nin *Mevlid*’i millete mal olmuş eserlerin başındadır. Galib’in ifadesiyle *Mesnevî*, mîrî malı ise Süleyman Çelebi’nin *Mevlid*’i de diğer mîrî malımızdır. Yazılı kültürde mevlid, sözlü kültürde mevlüt isimlerini taşıyan *Vesiletü’n-Necât*, 15. yüzyılda yazılarak varlığını günümüze kadar sürdüren hemen her kesimin bir şekilde aşına olduğu bir eserdir. Sehl-i mümteni örneği kabul edilen eserin, yazma eser kütüphanelerinde birçok yazmasının olması, birçok baskısının olması, en çok tanzir edilen eserler arasında yer alması, mevlid yazarların Süleyman Çelebi’nin beyitlerini mîrî malı kabul ederek gelişigüzel eserlerine almaları, birçok dilde tercümelerinin bulunması, hakkında şerhlerin yapılması ve makamlı yazma nüshalarıyla karşılaşılması yazılı kültürdeki etkisidir. Sözlü kültürde Mevlüt hâliyle tanınan eser, yüzyıllardır avam, havas ve yönetimin farklı şekillerde düzenledikleri törenlerle ve bu törenlerde çoğunluğu kendisinden alınan parçaların okunmasıyla dikkat çeker. Yukarıda saydığımız özellikler sebebiyle *Mevlid*’i Türk edebiyatının en önemli mîrî malı olarak kabul etmek doğru olacaktır. Yazılı ve sözlü kültürde hiçbir esere nasip olmayan müstesna bir yere sahiptir. Çalışmanın yapıldığı 2024 yılında varlığını hâlâ hissettiğimiz *Mevlid*, Süleyman Çelebi’nin:

Haşre dek ger dinilürse bu kelâm

Nice haşr ola bu olmaya tamâm

beytindeki kalıcılık vurgusu, öngörüsü veya duasıyla mahşere kadar varlığını sürdürecektir.

Kaynaklar

- Aksoy, Ömer Asım. *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1*. İstanbul: İnkılap, 1988.
- Aydemir, Yaşar. Abdülkadir Hayber, *Makedonya Kütüphaneleri Türkçe Yazma Eserler Kataloğu*. Ankara: Tika Yayınları, 2007.
- Bahaeddin, M. *Yeni Türkçe Lügat*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1997.
- Benlioğlu, Selman. “Mevlid Nasıl Okunurdu? Yazma Nüshalarda Makam Kayıtları Üzerine Bir Değerlendirme” *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 26/1 (2022), 191-211.
- Bezyadeoğlu, Süreyya A. *Lutfiyye Metin Tespiti Sünbülzâde Vehbî*, Ankara: MEB Yayınları, 2.

20 <https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/mevlidin-en-eski-nushasi-abdde-tespit-edildi-detaylar-trt-haberde-700220.html> [erişim tarihi:22.10.2024]

- Basım, 2016.
- Canım, Rıdvan. *Divan Edebiyatında Türler*; Ankara: Grafiker Yayınları, 5. Basım, 2016.
- Canım, Rıdvan. *Latîfî Tezkiretü'ş-Şuarâ ve Tabsıratu'n-Nuzemâ (İnceleme-Metin)*. Ankara: AKM Yayınları, 2000.
- Cevdet, Ahmet. *Târîh-i Cevdet*, 1.C. haz. Mehmet İpşirli. Ankara: TTK Yay. 2. Basım, 2022.
- Coşkun, Vildan S. "Edebî Türler". *Klasik Türk Edebiyatı Temel Bilgiler*, 173-246. İstanbul: Kesit Yayınları, 2. Basım, 2019.
- Çavuşoğlu, Mehmed. *Yahyâ Bey, Dîvân, Tenkitli Basım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1977.
- Çelebioğlu, Âmil. "Türk Edebiyatında Manzum Dinî Eserler". *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, 349-365. İstanbul: MEB Yayınları, 1998.
- Çelebioğlu, Âmil. *Muhammedîye I*, İstanbul: MEB Yayınları, 1996.
- Demirayak, Kenan. "Kasîdetü'l-Bürde". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 566-568. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Direkci, Bekir. *Muhammed bin Abdullah en-Nahif, Tûtî-nâme*. Konya: Aybil Yayınları, 2013.
- Durmuş, Tüba İşinsu. *Tutsan Elini Ben Fakîrin, Osmanlı Edebiyatında Hamilik Geleneği*. İstanbul: Doğan Kitap, 2009.
- Edib, Eşref. *Mehmed Âkif Hayatı- Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazuları*, C. I, İstanbul: Sebilürreşad Neşriyatı, 1962.
- Erkal, Mehmet. "Beytülmâl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 6/ 90-94. Ankara: TDV Yayınları, 1992.
- Eroğlu, Süleyman. "Edebî Bir Türk Olarak Mevlitler – Şekil Özelliklerine Dair Bazı Değerlendirmeler" *Uludağ Üniv. Fen Edebiyat Fak. Sosyal Bilimler Dergisi* 18/1 (2010): 125-141.
- Eroğlu, Süleyman. *Bursalı Lamî Çelebi Mevlidü'r-Resûl*. Bursa: Bursa Kültür A.Ş. Yayınları, 2011.
- Eyüboğlu, E. Kemal. *Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*. İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık, 1973.
- Gökçalp, Haluk. "Edebî Türler". *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*. 291-467. İstanbul: Kesit Yayınları, 3. Basım, 2012.
- Gölpınarlı, Abdülbâki. *Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu I*, Ankara: TTK Basımevi, 1967.
- Gövsâ İbrahim Alâettin vd. *Resimli Yeni Lûgat ve Ansiklopedi*. 4. C, Tan Matbaası, 1867.
- Güleç, İsmail. Şiir, Şair ve Peygamber'e Dair. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2018.
- Hızlı, Mefail. "Mevlid'e Dair Bazı Belgeler ve Bilgiler", *Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri Uluslararası Mevlid Sempozyumu* 43-50. Ankara: TDV Yay., 2010.
- Hökelekli, Hayati. "Mevlidle İlgili İnanç ve Tutumlar" *Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri Uluslararası Mevlid Sempozyumu* 358-398. Ankara: TDV Yay., 2010.
- İnalçık, Halil. *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları*. 5. Basım, İstanbul: İSAM Yay. 2016.
- İsen, Mustafa. "Türler", *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, 255-274. Ankara: Grafiker Yayınları, 8. Basım, 2014.
- Kaçalın, Mustafa S. *Hüdâyi (Salâ Muslusu) Dîvân*. Ankara: TDK Yayınları, 2016.
- Kaplan, Orhan. "Son Dönem Osmanlı Müelliflerinden Roma Sefareti İmamı Hâşim Veli'nin Mevlid Şerhi: 'Esrâr-ı Mevlidü'n-Nebî'" *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 9 (2012), 111-138.
- Karaduman, Şefika. "Ziya Paşa'nın Harâbât'ının 1. Cildi, (İnceleme-Metin-Dizin)" Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, 2011.
- Karaman Hayrettin. vd. *Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli*. Ankara: TDV Yayınları, 7. Basım, 2016.
- Karatay, Fehmi Edhem. *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*. C. 2, İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi, 1961.
- Kemikli, Bilal. "Bir Kurucu Metin: *Vesiletü'n-Necât*'ın Etkileri Üzerine Bazı Mülâhazalar" *Vefatının 600. Yılında Süleyman Çelebi ve Mevlid Kültürü* 49-60. Ankara: Tüba Yayınları, 2023.
- Keskin, Neslihan Koç. "Eski Türk Edebiyatında Edebî Türler". *Eski Türk Edebiyatına Giriş*, 259-462. Ankara: Akçağ Yayınları, 2006.
- Kılıç, Filiz. *Âşık Çelebi Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları, 2017. erişim tarihi: 19.09.2024,

- <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55975.asik-celebi-divanipdf.pdf?0>.
- Kılıç, Filiz. *Aşık Çelebi, Meşâ'irü'ş-Şu'arâ İnceleme- Metin*. C.1, İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, 2010.
- Koç, Hamza. "Eski Türk Edebiyatında Edebî Türler". *Eski Türk Edebiyatı Teorik Bilgiler*: 81-185. Çorum: Kut Yayınları, 2. Basım, 2022.
- Köksal, M. Fatih ve Mücahit Kaçar ve Mevlüt İlhan. *Prof. Dr Mehmet Fatih Köksal Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*. İstanbul: Kesit Yayınları, 2018.
- Köksal, M. Fatih. "Mevlid Edebiyatımızın 'en'leri 'ilk'leri ve 'tek'leri" *Yâ Kebîkeç Mecmualar Arasında* 147-156. İstanbul: Kesit Yayınları, 2016.
- Köksal, M. Fatih. *Mevlid-nâme*. Ankara: TDV Yayınları, 2011.
- Köksal, M. Fatih. *Sana Benzer Bir Güzel Olmaz, Divan Şiirinde Nazire*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2006.
- Köksal, M. Fatih. *Süleyman Çelebi ve Vesîletü'n-Necât (İnceleme-Tenkitli Metin-Dil İçi Çeviri-Açıklamalı Dizin)*. Ankara: TDK Yayınları, 2022.
- Köksal, M. Fatih. *Süleyman Çelebi, Mevlid-i Şerif Hattatlar Şeyhi Hamdullah Hattıyla*. İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları, 2023.
- Kurnaz, Cemal. "Çizgi Dışı Güzeller", *Türküden Gazele, Halk ve Divan Şiirinin Müsterekleri Üzerine*, 457-470. Ankara: Akçağ Yayınları, 1997.
- Kut Günay vd. *İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yazma Eserler Kataloğu*, 1. C. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 2014.
- Kütük, Rıfat. "Fetih Öncesinde Yazılmış Bir Mevlid: Ayasofya Müezzini Kemâl'in *Mevlidü'n-Nebi'si*", *Cumhuriyet Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi*, 40/1 (2016), 27-95.
- Kütük, Rıfat. *Türk Edebiyatında Mevlid ve Muslihi'nin Gül-Efşân İsimli Mevlidi*. Erzurum: Ertual Akademi Yay. 2018.
- Levend Ağâh Sırrı, "Dini Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri", *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, C. II, 395-446. (haz. Hakan Yaşar vd.). Ankara: TTK Yay. 2016.
- Levend, Ağâh Sırrı. *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*. İstanbul: Enderun Kitabevi, 4. Basım, 1984.
- Mardin, Ebul'ulâ. "Beytülmâl". *MEB İslam Ansiklopedisi*, C. 2, 591-593. İstanbul: MEB Yayınları, 1979.
- Mazıoğlu, Hasibe. "Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler" *Eski Türk Edebiyatı Makaleleri* 333-374. Ankara: TDK Yayınları, 2009.
- Mazıoğlu, Hasibe. *Fuzûli Hâfız, İki Şair Arasında Bir Karşılaştırma*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1956.
- Mengi, Mine. "Sehl-i Mümteni", *Divan Şiiri Yazıları*, 62-71. Ankara: Akçağ Yayınları, 2000.
- Musalı, Vüsale. "Bağımsızlık Dönemi Azerbaycan Edebiyatında Klasik Geleneğin Devamı", *DTCF Dergisi*, 63-1 (2023), 771-826.
- Okay, Orhan ve Hüseyin Ayan, *Şeyh Galip Hüsn ü Aşk*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 7. Basım, 2012.
- Okiç M. Tayyip. "Çeşitli Dillere Mevlidler ve Süleyman Çelebi Mevlidinin Tercümelere" *Atatürk Üniv. İslami İlimler Dergisi* 1/1 (1976), 17-78.
- Özcan, Nuri "Klasik Mevlid Okuyuşları ve Tevşih İlahileri" *Süleyman Çelebi ve Mevlid Yazılışı, Yayılışı, Etkileri*, 487-498. Bursa: Osmangazi Belediyesi Yayınları 2. Basım, 2008.
- Özege, M. Seyfettin. *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*, C. 3. İstanbul: 1975.
- Özel, Ahmet. "Mevlid: Tarihi ve Dinî Hükmü" *Divan* 1 (2002), 235-246.
- Özyıldırım, Ali Emre. *Koç Üniversitesi Suna Kırac Kütüphanesi Yazmaları Kataloğu 1*, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2018.
- Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. 3 C., İstanbul: MEB Yay., 1983.
- Parlatır, İsmail ve György Hazai, *Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi'ndeki Türkçe El Yazmaları Kataloğu*. Ankara: TÜBA Yayınları, 2007.
- Sami, Şemseddin. *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2007.
- Selçuk, Bahir. "Edebî Türler ve Tarzlar". *Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu*, 67-158. İstanbul: Kesit Yayınları, 2015.
- Sona, İbrahim. "Türk Edebiyatında Tütinâme Hikâyeleri (İnceleme-Tenkitli Metin)" Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2012.

- Sona, İbrahim. “Yazılı Kaynaklarda Kültürel Hafıza Cönkleri”, *Milli Folklor*, 111 (2016), 64-75.
- Şeker, Mehmet. “Osmanlılar’da Mevlid Törenleri” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 29, 489-480. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Tâhir-ül Mevlevî. *Edebiyat Lüğati*. İstanbul: Enderun Kitabevi, 1973.
- Tatçı, Mustafa. *Yunus Emre Dîvânı I*. İstanbul: MEB Yay. 1997.
- <https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/mevlidin-en-eski-nushasi-abd-de-tespit-edildi-detaylar-trt-haberde-700220.html> [erişim tarihi:22.10.2024].
- Türkmen, Nihal Çağman. *Kurtuluşa Dâvet Süleyman Çelebi*, İstanbul: Hiperyayın, 2. Basım, 2024.
- Vassâf, Hüseyin. *Mevlid Şerhi Gülzâr-ı Aşk*, haz. Mustafa Tatçı, Musa Yıldız, Kaplan Üstüner, İstanbul: H Yayınları, 3. Basım, 2022.
- Yeniterzi, Emine. “Süleyman Çelebi Mevlid’inde Na’t Muhtevası”. *Süleyman Çelebi ve Mevlid, Yazılışı, Yayılışı ve Etkileri* (Editörler: Mustafa Kara, Bilal Kemikli), 143-155. Bursa: Osmangazi Belediyesi Yayınları, 2. Basım, 2008.
- Yılmaz, Ozan. “Türk Edebiyatında Mevlid Şerhleri” *Süleyman Çelebi ve Mevlid Geleneğimiz* 142-154. İstanbul: KTB Yayınları, 2022.
- Ziya Paşa, *Harâbât*. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1291.

Extended Abstracts

Mîrî malı, which is nearly synonymous with *beytülmâl*, is the name given to the state treasury and all the monetary, movable, and immovable assets belonging to the state. In a literary context, the term is used for works belonging to the nation, or the nation’s literary property. Yunus Emre’s poems, Yazıcıoğlu’s *Muhammediye* and Fuzûlî’s ghazals can all be considered as *mîrî malı*. Another significant example is Süleyman Çelebi’s *Mevlid*, which has preserved its importance since the 15th century, when it was first introduced. If Masnavi is our *mîrî malı*, as Gâlib writes, so too is *Vesiletü’n-Necât*. Known as Mevlid in the literary world and referred to as Mevlüt in oral and folkloric culture, *Vesiletü’n-Necât* holds an important place in the Turkish Islamic world. Written in the 15th century, it is a work whose influence has continued to the present day, where it remains embedded in the Turkish culture. Written in Bursa during the Fetret Era, the work played an important role in ensuring social unity. With this work, and his religious and spiritual sensibilities, Süleyman Çelebi succeeded in bringing forth what must be considered a unique work in Turkish literature by sincerely describing the Prophet Muhammed. An example of *sehl-i mümteni*, the Mevlid is known as an independent work in Turkish literature which began to take precedence over the genre of verse. When this work is evaluated in written and oral culture, the following conclusions are reached: The work has been copied and imitated by many poets writing in this genre, many such manuscripts can be found in national and international libraries, and it is available in many printed editions. Mevlid writers took Süleyman Çelebi’s a pair of rhyming lines in their works since they considered the *Vesiletü’n-Necât* to be *mîrî malı*. Translations are available in many languages and commentaries have been made on the work. There are copies of the manuscripts with *maqam*. One of the related ceremonies known and respected by people for centuries is the mevlüt ceremony. Mevlüt ceremonies are organized by people, especially on the occasions of birth, marriage, and death. Although these state-sponsored ceremonies are not organized today, the ceremonies called “*Mevlid Alayı*” were important in the Ottoman Empire beginning in the 16th century. In addition, charitable foundations in the Ottoman Empire allocated a special budget for *Mevlid Alayı*. When the *cönks* are examined, it is possible to encounter pieces from *the Mawlid* in each of them. Furthermore, giving the name Mevlüt to children, as is still done in Turkish culture today, shows the work’s influence on oral culture. Given its cultural prominence, it would not be wrong to accept the Mevlid as the most important *mîrî malı* in Turkish literature. Indeed, the Mevlid holds an exceptional place in Turkish culture that is not shared by any other work. Süleyman Çelebi expressed the enduring character of the Mevlid with the following prayer: *Haşre dek ger dinilürse bu kelâm / Nice haşr ola bu olmaya tamâm*. Perhaps, with this prayer, the work will continue its existence until the end of time.